

สัญลักษณ์วันคริสต์มาส (Christmas Day Symbols)

โดย นางสาวจันทร์รัตน์ หิรัญกิจรังษี

นักวิเคราะห์นโยบายและแผน

สถาบันนวัตกรรมการเรียนรู้ มหาวิทยาลัยมหิดล

เนื่องในเดือนธันวาคมมีวันสำคัญที่ผู้คนทั่วโลกโดยเฉพาะผู้นับถือศาสนาคริสต์ให้ความสำคัญ คือ วันคริสต์มาส (Christmas Day หรือ X' Mas Day) ซึ่งตรงกับวันที่ 25 ธันวาคมของทุกปี เพื่อเฉลิมฉลองเนื่องในวันคล้ายวันประสูติของพระเยซู ศาสดาของศาสนาคริสต์ โดยชาวคริสต์ได้มีการเฉลิมฉลองเทศกาลคริสต์มาสด้วยการสังสรรค์ดื่มกินกันในครอบครัวและเพื่อนฝูง พร้อมทั้งมีการประดับไฟต้นคริสต์มาส ร้องเพลง และมอบของขวัญให้แก่กัน สำหรับการตกแต่งประดับประดาต้นไม้หรือสถานที่ต่าง ๆ ทั้งภายในและภายนอกบ้านของชาวคริสต์ในช่วงเทศกาลดังกล่าว จะมีสัญลักษณ์ของวันคริสต์มาสที่มีประวัติความเป็นมาอย่างยาวนาน ความหมาย ประเพณีและความเชื่อที่เกี่ยวข้องอย่างแพร่หลาย ดังนั้น ในบทความนี้จึงมีข้อมูลเกี่ยวกับสัญลักษณ์วันคริสต์มาสที่ควรรู้ เพื่อคลายความสงสัยและเก็ร็ดความรู้สนุก ๆ ให้กับผู้อ่านทุกท่าน โดยขอกล่าวถึงเฉพาะสัญลักษณ์ที่อาจมีความเกี่ยวข้องกับพระเยซู ดังนี้

ที่มาของภาพ: Hayneedle Inc. (c2002-2018)

1) ต้นคริสต์มาส (Christmas tree)

ต้นคริสต์มาส คือ ต้นไม้ตระกูลต้นสนซึ่งเป็นพืชไม่ผลัดใบ (evergreen plant) และมีสีเขียวตลอดทั้งปี ในสมัยโบราณนั้นต้นคริสต์มาส หมายถึง ต้นไม้ในสวนสวรรค์ ซึ่งอาดัมและเอวาไปหยิบผลไม้มากิน และทำบาป ไม่เชื่อฟังพระเจ้า โดยตามพระคัมภีร์นั้นได้เปรียบพระเยซูเจ้าเสมือนเป็นต้นไม้แห่งชีวิต ดังนั้น ต้นไม้ที่มีสีเขียวเสมอในทุกฤดูกาล สื่อถึงนิรันดรภาพของพระเยซูเจ้า อีกทั้งความสว่างของพระองค์ยังเหมือนแสงเทียนที่ส่องสว่างในความมืด และรวมถึงความชื่นชมยินดี และความสามัคคี ที่พระเยซูประทานให้ เพราะต้นไม้นั้นเป็นจุดศูนย์รวมของครอบครัวในเทศกาลคริสต์มาส สำหรับประเพณีการประดับตกแต่งต้นคริสมาสต์ มีจุดกำเนิดในแถบประเทศยุโรปทางตอนเหนือ ซึ่งต้นไม้ที่ใช้เป็นต้นสนเพราะว่าหาง่ายในทุกพื้นที่ในแถบนั้น โดยในช่วงศตวรรษที่ 16 มาร์ติน ลูเธอร์ ผู้นำคริสตจักรชาวเยอรมัน ได้ริเริ่มประเพณีตัดต้นสนมาประดับภายในบ้าน เพื่อเป็นสัญลักษณ์แห่งความโชคดี นอกจากนี้ ชาวเยอรมันยังมีประเพณีอีกอย่างหนึ่ง คือ การจุดเทียนหลายเล่มเป็นรูปพีระมิด (pyramid) ไว้ตลอดคืนคริสต์มาส โดยมีดาวของดาวิดที่ยอดพีระมิด ดังนั้น ประเพณีที่จะแขวนของขวัญและขนม ก็ได้รวมกับประเพณีของชาวเยอรมันมาตั้งแต่ศตวรรษที่ 16 ซึ่งเป็นที่มาของประเพณีปัจจุบันที่มีการเอาเทียนมาไว้ที่ต้นไม้ เป็นรูปทรงพีระมิด มีการแขวนของขวัญ และไฟกะพริบประดับไว้ที่ต้นคริสต์มาส และมีดาวของดาวิดไว้ที่ยอดต้นคริสต์มาส ประเพณีนี้จึงเป็นที่นิยมชมชอบของชาวตะวันตกอยู่มาก หลังจากนั้นในศตวรรษที่ 19 ต้นคริสต์มาสถูกเปลี่ยนโฉมให้สวยงามมากยิ่งขึ้น และเริ่มแพร่หลายไปสู่ประเทศอังกฤษและทั่วโลกจนถึงปัจจุบัน [1, 2]

2) พวงมาลัยคริสต์มาส (The Christmas wreath)

การแขวนพวงมาลัยไว้ที่หน้าประตูบ้าน เป็นประเพณีที่นิยมกระทำกันในช่วงเทศกาลที่มีความสำคัญรวมถึงช่วงเทศกาลคริสต์มาสด้วย พวงมาลัยคริสต์มาสนั้นถูกร้อยด้วยโบสีแดงซึ่งแสดงให้เห็นถึงความรื่นเริง ในขณะที่ใบไม้สีเขียวเป็นสัญลักษณ์ของชีวิตที่เป็นนิรันดรซึ่งจะแสดงถึงความมีศรัทธาต่อวันประสูติของพระเยซู รูปร่างวงกลมของพวงมาลัยเป็นสิ่งเตือนใจให้ระลึกถึงมงกุฎหนามที่อยู่บนศีรษะของพระเยซู ซึ่งในช่วงเวลานั้นทหารชาวโรมันได้หัวเราะเยาะและล้อเลียนพระเยซูว่าเป็นเสมือนกษัตริย์ของชาวยิว นอกจากนี้ ในช่วงยุคกลางซึ่งเป็นช่วงยุคมืดของชาวยุโรป ชาวบ้านได้มีประเพณีและความเชื่อว่าพวงมาลัยคริสต์มาสในส่วนที่เป็นสีเขียวสามารถช่วยป้องกันบ้านเรือนจากพวกพลังอันชั่วร้ายได้ และผลสีแดงของต้นฮอลลีได้ถูกเชื่อกันว่าเป็นสิ่งที่คอยขับไล่พวกแม่มดให้ออกไปจากบ้าน นี่คือเหตุผลที่ว่าทำไมต้นฮอลลีได้กลายเป็นส่วนหนึ่งของเทศกาล และนำความโชคดีมาให้กับผู้ที่ทำพวงมาลัย [1]

3) ต้นฮอลลี (Holly tree)

ต้นฮอลลี คือ ต้นไม้พุ่มเตี้ย สามารถเจริญเติบโตได้ทั่วไปในภูมิภาคที่มีอากาศหนาว และกึ่งเขตร้อน ส่วนผลของต้นฮอลลีจะมีสีแดงคล้ายเลือดและมีพิษ ส่วนใบเป็นรอยหยัก คล้ายหนามแหลมคม โดยสีเขียวข่มของต้นฮอลลีเป็นสัญลักษณ์ที่แสดงถึงการมีชีวิตอยู่ชั่วนิรันดร ซึ่งจะมีความสัมพันธ์กับพระเยซูคริสต์ ผลสีแดงสดของต้น

ฮอลลีเป็นสัญลักษณ์หยดเลือดของพระเยซูที่ไหลลงบนไม้กางเขน สีเหล่านั้นเป็นสัญลักษณ์ของความรักที่มีต่อพระเจ้าซึ่งจะแสดงให้เห็นถึงหัวใจที่มีต่อความศรัทธาต่อพระเจ้าผู้เป็นเจ้าของ สำหรับไม้ที่มีหนามของต้นฮอลลีจะเป็นสิ่งที่เตือนใจชาวคริสต์ถึงมงกุฎหนามที่พวกชาวทหารโรมันได้นำมาวางไว้บนศีรษะของพระเยซูคริสต์ [1, 3]

4) ระฆังวันคริสต์มาส/กระดิ่งวันคริสต์มาส (Christmas bells)

เสียงระฆังในวันคริสต์มาส คือ การเฉลิมฉลองให้กับการกำเนิดของพระเยซู ตามตำนานได้เล่าว่ามีเสียงระฆังดังอยู่นานนับชั่วโมงก่อนเวลาเที่ยงคืนของวันคริสต์มาสอีฟ ซึ่งตรงกับวันที่ 24 ธันวาคม ทั้งนี้ การตีระฆังดังกล่าวมีจุดประสงค์เพื่อลดพลังความมืดก่อนที่ผู้ที่จะมาช่วยไถ่บาปให้กับมวลมนุษยชาติจะถือกำเนิดขึ้น โดยระฆังนี้มีเสียงดังกังวาลนานนับชั่วโมงก่อน และในเวลาเที่ยงคืน เสียงก็ก้องของระฆังได้เปลี่ยนมาเป็นเสียงแห่งความสุข ในปัจจุบันชาวคริสต์ได้มีการเฉลิมฉลองโดยการตีระฆังเหล่านี้เพื่อป่าวประกาศถึงงานรื่นเริงที่จะมีขึ้น และถูกนำไปใช้ประดับตกแต่งในการ์ดวันคริสต์มาสและบนต้นคริสต์มาสอีกด้วย [1]

5) ดาวคริสต์มาส (Christmas star)

ตามตำนานที่เล่าว่า ในช่วงเวลาที่พระเยซูประสูตินั้น โหราจารย์ได้มองเห็นดาวลักษณะพิเศษดวงหนึ่งที่มีความสุกสว่างกว่าดาวทั่วไปปรากฏขึ้นบนท้องฟ้าเป็นที่น่าอัศจรรย์ จึงออกเดินทางตามแสงแห่งดวงดาว จนไปพบกับสถานที่ประสูติของพระเยซูเจ้าที่เมืองเบธเลเฮม ประเทศปาเลสไตน์ นับแต่นั้นมาชาวคริสต์จึงถือว่า “ดาว” คือสัญลักษณ์ของการเสด็จลงมาประสูติบนโลกมนุษย์ของพระเยซูเจ้า หรือที่ทั่วโลกรู้จักกันในนาม “Star of Bethlehem” [4]

6) ของขวัญวันคริสต์มาส (Christmas gift)

ประเพณีการแลกเปลี่ยนของขวัญในวันคริสต์มาสนั้น ชาวคริสต์ส่วนใหญ่มีการแลกเปลี่ยนของขวัญในวันที่ 25 ธันวาคมของทุกปี หรือช่วง 12 วัน 12 คืน ของฤดูกาลคริสต์มาส (25 ธ.ค. - 5 ม.ค.) ทั้งนี้ ธรรมเนียมสำคัญของวันคริสต์มาส ได้รับอิทธิพลมาจากประเพณีของชาวโรมันโบราณ โดยชาวโรมันมีเทศกาลบูชาเทพดาวเสาร์ (Saturnalia holiday) ที่ชาวโรมันนั้นถือว่าเป็นเทพแห่งกาลเวลาที่บันดาลความอุดมสมบูรณ์ ความสงบสุขและความเจริญให้กับอาณาจักรโรมัน เทศกาลนี้จะเริ่มในเดือนธันวาคมของทุกปี ซึ่งในระหว่างที่อยู่ในงานเทศกาลนั้นกิจกรรมใด ๆ ก็ตามที่ดีถือว่าเป็นการทำงานนั้นจะต้องหยุดลง ทุกคนในเมืองไม่เว้นแม้แต่ทาสนั้นก็ใช้ช่วงเวลานี้พักผ่อน การแต่งกายที่เคยเข้มงวดผ่อนคลายเป็นของขวัญเล็ก ๆ น้อย ๆ อย่างตุ๊กตา เทียนไข นกตัวเล็ก ๆ ถูกเอามาแลกเปลี่ยนกัน และมีงานสังสรรค์รื่นเริงไปตลอดทั้งสัปดาห์ ต่อมาชาวคริสต์รับประเพณีนี้เข้ามา ด้วยความเชื่อว่าการให้ของขวัญนี้มีความเกี่ยวเนื่องกับการเฉลิมฉลองให้กับการประสูติของพระเยซู ที่เกิดมาเพื่อชำระบาปให้แก่ชาวคริสต์ทั้งหลาย และเป็นเทศกาลที่นำความสุข สนุกสนาน มาสู่หมู่มวลมนุษยชาติ โดยโหราจารย์สามท่านที่มาจาก

ตะวันออกเป็นผู้เห็นดาวสว่างบนฟ้าเมื่อพระเยซูประสูติ จึงได้ติดตามดาวได้ตามไปจนถึงเบธเลเฮม ประเทศปาเลสไตน์ พบพระเยซูก็ถวายของขวัญที่เป็นทองคำ (gold) กายาน (frankincense) และมดยอบ (myrrh) ^[5]

7) ดอก Poinsettia หรือดอกไม้คริสต์มาส (Poinsettia or Christmas flower)

ต้นคริสต์มาส (Poinsettia tree) เป็นไม้พุ่มเนื้ออ่อน วงศ์ใกล้เคียงกับโป๊ยเซียน แต่ไม่มีหนาม โดยในส่วนของดอกไม้คริสต์มาส (Poinsettia flower) ในภาษาไทยเรียก สองฤดู หรือ โฟผัน เป็นไม้ดอกพื้นเมืองของอเมริกาใต้ แถบเม็กซิโก และกัวเตมาลา เข้ามาแพร่หลายในสหรัฐอเมริกาตั้งแต่ปี ค.ศ. 1828 อดีตทูตสหรัฐอเมริกาประจำเม็กซิโก ทั้งนี้ ตำนานของเม็กซิกันได้บอกเล่าถึงดอก Poinsettia ซึ่งกลายเป็นดอกไม้ประจำเทศกาลคริสต์มาสไว้ว่า มีเด็กสาวชาวไร่จัน ๆ คนหนึ่งเกิดความวิตกกังวลถึงของขวัญที่จะนำไปมอบให้กับพระแม่มาเรียในวันคริสต์มาสอีฟ (ในปัจจุบันตรงกับวันที่ 24 ธันวาคมของทุกปี) เพราะเธอไม่มีสิ่งของใด ๆ ที่จะนำมาให้ และเธอก็ไปด้วยตัวเปล่า ระหว่างการเดินทางเธอได้พบกับนางฟ้าตนหนึ่งซึ่งบอกให้เธอเก็บเมล็ดพืชเอาไว้ และแล้วปาฏิหาริย์ก็เกิดขึ้น เมล็ดพืชเหล่านั้นได้เจริญเติบโตและเปลี่ยนไปเป็นดอกไม้สีแดงสดใส ตั้งแต่นั้นเป็นต้นมา ดอก Poinsettia ก็ได้รับความนิยมใช้เป็นเครื่องประดับตกแต่งภายในโบสถ์และในบ้านในช่วงเทศกาลคริสต์มาส ^[1, 6]

8) ดอกกุหลาบคริสต์มาส (Christmas rose)

Helleborus niger ถูกเรียกโดยทั่วไปว่าดอกกุหลาบคริสต์มาส (Christmas rose) หรือ black hellebore เป็นดอกไม้ป่ายืนต้นในตระกูลบัตเตอร์คัพ (Buttercup family) วงศ์พวงแก้วกูดั้น (Ranunculaceae) จัดเป็นพืชที่มีพิษ ถึงแม้ว่าจะมีลักษณะคล้ายกับดอกกุหลาบป่าตามชื่อสามัญที่รู้จักกันในชื่อดอกกุหลาบคริสต์มาส แต่ก็ไม่ได้ถูกจัดให้อยู่ในตระกูลกุหลาบ (Rose family) วงศ์ (Rosaceae) โดยดอกกุหลาบคริสต์มาสเป็นพืชป่าลำต้นสูงประมาณ 23 – 30 ซม. ลักษณะดอกแบนขนาดใหญ่ มีสีขาวหรือสีชมพู ผลิบานในช่วงกลางฤดูหนาวไปจนถึงต้นฤดูใบไม้ผลิ พบได้ทั่วไปตามเทือกเขาในทางตอนกลางของยุโรป ตามตำนานได้เล่าว่าในคืนที่หนาวเย็นของเดือนธันวาคม ในช่วงที่พระเยซูประสูติ โหราจารย์ 3 ท่านกับคนเลี้ยงแกะได้เดินทางมาด้วยกันเพื่อเข้าพบกับพระเยซู ระหว่างทางพวกเขาได้พบหญิงเลี้ยงแกะคนหนึ่งซึ่งกำลังดูแลแกะบริเวณประตูถ้า ได้เห็นของขวัญที่ทุกคนนำมาถวายให้กับพระเยซู เธอเริ่มน้ำตาไหลเพราะไม่มีอะไรจะให้กับพระเยซู นางฟ้าผู้ซึ่งเฝ้ามองอยู่มองเห็นและรู้ถึงความต้องการของเธอจึงเกิดความเห็นใจ และได้บันดาลให้เกิดดอกไม้สีขาวนาร์กและมีสีชมพูอยู่ตรงปลายกลีบโผล่ขึ้นมาจากหิมะใกล้เท้าของเธอ นั่นคือ “ดอกกุหลาบคริสต์มาส” สื่อถึงความรักที่ความบริสุทธิ์ ซึ่งมีค่ายิ่งกว่าของขวัญที่เป็นทองคำ (gold) กายาน (frankincense) และมดยอบ (myrrh) ที่โหราจารย์ทั้ง 3 ท่าน นำมาถวายให้กับพระเยซู ^[1, 7]

เอกสารอ้างอิง

1. educatepark_europe. วันคริสต์มาส: สัญลักษณ์วันคริสต์มาส Christmas Symbols. Educatepark.com [อินเทอร์เน็ต]. 13 ธ.ค. 2561 - [สืบค้นเมื่อวันที่ 28 ธ.ค. 2561]. เข้าถึงได้จาก: <https://www.educatepark.com/วันคริสต์มาส/สัญลักษณ์วันคริสต์มาส>
2. Wikipedia. Christmas tree [Internet]. 2018 Dec 28 - [cited 2018 Dec 28]. Available from: https://en.wikipedia.org/wiki/Christmas_tree
3. Wikipedia. Holly [Internet]. 2018 Dec 25 - [cited 2018 Dec 28]. Available from: <https://en.wikipedia.org/wiki/Holly>
4. Wikipedia. Star of Bethlehem [Internet]. 2018 Dec 13 - [cited 2018 Dec 28]. Available from: https://en.wikipedia.org/wiki/Star_of_Bethlehem
5. Wikipedia. Christmas gift [Internet]. 2018 Dec 25 - [cited 2018 Dec 28]. Available from: https://en.wikipedia.org/wiki/Christmas_gift
6. Wikipedia. Poinsettia [Internet]. 2018 Dec 22 - [cited 2018 Dec 28]. Available from: <https://en.wikipedia.org/wiki/Poinsettia>
7. Wikipedia. Helleborus niger [Internet]. 2018 Dec 25 - [cited 2018 Dec 28]. Available from: https://en.wikipedia.org/wiki/Helleborus_niger